KRUIDKUNDIGE WAARNEMINGEN,

UITGEGEVEN

DOOR

C. L. BLUME.

(4de Stuk.)

BATAVIA.

1825.

BIJDRAGEN

TOT DE

FLORA

VAN

NEDERLANDSCH INDIË.

BIJDRAGEN

TOT DE

FLORA

VAN

NEDERLANDSCH INDIË,

UITGEGEVEN

DOOR

C. L. BLUME, M. D.,

COMMISSARIS VOOR DEN BURGERLIJKEN GENEESKUNDIGEN DIENST, DIRECTEUR VAN 's LANDS PLANTENTUIN TE *BUITENZORG*, ENZ.

4de Stuk.

BATAVIA,

TER LANDS DRUKKERIJ.

1825.

BIJDRAGEN

TOT DE

FLORA.

SYNOPTISCHE BESCHRIJVING van eenige planten, behoorende tot de familie der *Meliaceën* en *Ampeliadeën*, op eene, in de jaren 1823—1824 gedane reis over Java, waargenomen en beschreven.

MELIACEAE.

TRIB. *MELIEÆ.*

Fructus loculi 1-2-spermi. Semina aptera, exalbuminosa, cotyledonibus planis.

MELIA AZADIRACHTA.

M: foliis pinnatis, petiolo tereti, foliolis dimidiato-ovatis acuminatissimis grosse serratis, basi inaequalibus.

Habitat: in terris calcareis atque argillosis frequentissima.

Floret: Junio, Julio, Aug. etc.

Nomen: Mimboo.

ME-

MELIA SAMBUCINA.

M: foliis bipinnatis, foliolis ovato-lanceolatis acuminatissimis grossè et obtusè serratis laevibus, medio subnovenis, supernè et infernè subquinatis, pedicellis et calicibus leprosis. (aff. M. argutae.)

Habitat: in hortis colitur.

Floret: fere per totum annum.

Nomen:

CIPADESSA.

Decandr. Monogyn. L. fam. nat. *Meliacearum.*

Calix parvus, obsolete 5-dentatus. *Petala* 5, patentia. *Filamenta* 10, longitudine fere petalorum, emarginata, basi in tubum coalita; *antherae* intus adnatae. *Ovarium* annulo cinctum, 5-loculare, loculis 2-ovulatis; *stylus* brevis; *stigma* capitatum, apice 5-dentatum. *Capsula*? globosa, 5-sulcata, e coccis? 5 monospermis conflata.

An hujus sectionis?

CIPADESSA FRUTICOSA.

Frutex, foliis impari-pinnatis, 3-6-jugis, foliolis ovato-oblongis acuminatis integerrimis, racemis axillaribus compositis.

Habitat: circa Buitenzorg et Linga Jattie.

Floret: Septembri — Novembri.

Nomen: Kipadessa.

TRIB. II.

TRIB. II. *TRICHILIEÆ*.

Fructus loculi 1 - 2 - spermi. Semina ala destituta, exalbuminosa, arillata, cotyledonibus crassissimis.

SANDORICUM.

Calix urceolatus, obtusè 5 - dentatus, persistens. *Petala* 5, lineari - lanceolata. *Stamina* 10; tubo 10 - dentato, intra faucem antherifero. *Ovarium* tubulo membranaceo cinctum, 5 - loculare, loculis 2 - ovulatis; *Stylus* filiformis, apice incrassatus (ferè discoïdeus uti in Apocineis), stigmatibus 5 obtusiusculis approximatis. *Bacca* pomiformis, corticata, 5 - locularis, loculis 2 saepe abortivis. *Semina* solitaria, arillata, exalbuminosa; arillus chartaceus, extus pulposus. *Cotyledones* crassissimae; *Radicula* supera, dorsalis.

SANDORICUM INDICUM.

S: foliis 3 - foliatis, foliolis lato - ovatis acutis, paniculis elongatis, floribus aggregatis.

Habitat: in Javae cultis.

Floret: Octobr. — Januar.

Nomen: Sontol, Sentul.

SANDORICUM NERVOSUM.

S: foliis 3 - foliatis, foliolis ovato - oblongis acuminatis, paniculis virgatis axillaribus. (arbor 50 pedum altitudine.)

Hab.

Habitat: in montosis Javae insulae.

Floret: Octobr, —— Decbr.

Nomen: Ki - Kadjapi.

TRICHILIA? RUFINERVIS.

T: foliis abruptè pinnatis 5-7-jugis, foliolis subop-positis oblongis acuminatis basi rotundatis inae-qualibus in venis subtus petiolis et paniculis vir-gatis rufo-tomentosis. (arbor 40-50 ped; flo-res ignoti; *Capsula?* corticata, globosa, 2-3-sperma. *Semina* arillo pellucido tunicata, exal-buminosa. *Cotyledones* crassissimae, obliquè sibi incumbentes, extus rugosae. *Plumula* centralis, minima, pubera.)

Habitat: in sylvis montium Gede et Pangoerangoe.

Floret: . . . . . Decbr. fruget.

Nomen: Kijujula Lalakki.

LANSIUM.

Decandr. Monogyn. L. fam. nat. *Meliacearum.*

Calix 5-phyllus, imbricatus. *Petala* 5, subro-tunda. *Stamina* 10, in tubum subglobosum apice intus antheriferum coalita. *Ovarium* annulo exiguo cinctum, 5-loculare, loculis 2-sporis. *Stylus* cras-sus, *stigmate* truncato-radiato. *Bacca* corticata, 5-locularis, loculis nonnullis abortivis. *Semina* solitaria, (aut ex agglutinatione ovulorum cotyle-donibus lobatis et tali modo embryones 2 in quo-que semine gerentia) baccato-arillata, exalbuminosa, cotyledonibus horizontaliter sibi incumbentibus, crassissimis.

LAN-

LANSIUM DOMESTICUM.

L.: foliis pinnatis, foliolis 5-8 alternis elliptico-oblongis utrinque attenuatis.

Habitat: in Javae insulae regionibus cultis.

Floret: praecipue Novbr., Jan.; Jun. —— Aug.

Nomen: Duku, Duko, Kokopassan, Bidjitan.

APHANAMIXIS.

Hexandr. Monogyn. L. fam. nat. *Meliacearum.*

Calix parvus, 5-sepalus; sepalis subrotundis, imbricatis. *Petala* 3, ovalia, concava, patentia. *Stamina* 6, in globum connata; *Antherae* oblongae, trigonae. *Ovarium* annulo brevissimo cinctum, 3-loculare, loculis 2-sporis. *Stylus* pyramidatus, triquèter, stigmate simplici. *Capsula* obovata, corticata, 2-3 valvis, 2-3-locularis, valvis medio septiferis. *Receptaculum* centrale seminiferum; *Semina* solitaria, arillo carnoso lobato obvoluta, basi umbilicata, exalbuminosa. *Cotyledones* crassissimae; radicula supera.

APHANAMIXIS GRANDIFOLIA.

Arbor egregia, 80-ped. altitudine; foliis imparipinnatis multijugis, foliolis oppositis oblongis, paniculis elongatis axillaribus.

Habitat: ad montem Salak.

Floret: Martio.

Nomen: Kijujula.

EPI-

EPICHARIS.

[illegible] L. fam. nat. Meliacearum.

[illegible] Petala [illegible] irregulariter 4–5 fida. [illegible] 10. tubo [illegible] Ovarium tubulo [illegible] loculis 2-sporis. Capsula [illegible] arillo [illegible]

[illegible]

[illegible] opposita [illegible] ad [illegible] con- [illegible] Citri [illegible]

[illegible]

[illegible] subopp[illegible] parum [illegible] peti-

petiolo glabro, racemulis confertis lateralibus (aff. E. cauliflorae, sed floribus valdè minoribus, petalis extus sericeis. Arbor 20 ped. altitudine.)

Habitat: in sylvis montis Tjerimai Provinciae Cheribon.

Floret: Octobr., Novbr.

Nomen: Haripinko.

EPICHARIS DENSIFLORA.

E: foliis 5-8-jugis cum impari; foliolis alternis ovato-aut ovali-oblongis acuminatis basi obliquè-rotundatis subtus puberis, racemis confertis axillaribus. (Flores parvi, plerumque 10-andri; fructus adhuc ignotus.)

Habitat: ad montem Salak.

Floret: Februario.

Nomen: Marang-inan.

EPICHARIS ALTISSIMA.

E: foliis 7-10-jugis cum impari, foliolis oblongis obtusè acuminatis basi obliqué-rotundatis glabris ad costam subtus puberis, racemis confertis axillaribus. (Arbor 140 ped.; flores incogniti. *Capsula* ovalis, 4-valvis, 4-locularis, valvis medio septiferis, extus parum tomentosis. *Semina* solitaria, arillo carnoso aurantiaco semiinvoluta. *Embryo* exalbuminosus, inversus. *Cotyledones* maximae, accumbentes, olivaceae. *Radicula* in centro.)

Ha-

Habitat: in sylvis montis Salak.

Floret: Decbr. fruget.

Nomen: Kitjarirong; Kapinango.

HEYNEA MULTIJUGA.

H: foliis sub-6-jugis, foliolis suboppositis ovalibus obtusé acuminatis basi acutis subinaequalibus, racemis axillaribus solitariis. (Arbor 50 ped.; flores parvi; *Calix* planus, 4-5-dentatus; *Petala* 4-5, ovato-oblonga. *Antherae* 8-10, tubo cylindraceo dentato ad faucem intus insertae. *Ovarium* annulo incrassato cinctum, 2-loculare, loculis 2-sporis. *Stylus* filiformis, stigmate peltato. Fructus . . . . . .)

Habitat: in altis montis Tjerimai.

Floret: Septbr.——Novbr.

Nomen:

CHISOCHETON.

Hexandr. Monogyn. L. fam. nat. *Meliacearum.*

Calix urceolatus, subintegerrimus. *Petala* 4. linearia. *Antherae* 6 (rarius 7 l. 8), tubo conico sexfido intus ad faucem insertae. *Ovarium* annulo brevissimo cinctum, 3-loculare, loculis 1-sporis. *Stylus* clavatus, *Stigmate* obtuso. *Capsula* 2-3-locularis, (ex abortu 1-locularis) 2-3-valvis, valvis medio septiferis. *Semina* arillata; arillo incompleto, carnoso. *Embryo* exalbuminosus. *Cotyledones* maximae, peltatae.

Arbor

Arbores, foliis abruptè pinnatis, foliolis basi inaequalibus, floribus laxè paniculatis axillaribus.

CHISOCHETON PATENS.

C: foliis 5-10-jugis, foliolis suboppositis oblongis, paniculis supraaxillaribus patentibus fastigiato-ramosissimis. (Flores minuti, hexandri. Arbor 50 ped.)

Habitat: in sylvis ad montem Salak.

Floret: Novbr., Decbr.

Nomen: Balun injuk.

CHISOCHETON DIVERGENS.

C: foliis 5-15-jugis, foliolis suboppositis oblongis, paniculis supra axillaribus divergentibus virgatis. (Arbor 60-80 ped.; flores majores ut in antecedente, saepe 7-andri.)

Habitat: etiam ad montem Salak.

Floret: Aug.——Octbr.

Nomen: Balun injuk hidung.

TRIB. III. *AGLAIEÆ.*

Fructus loculi 1-2-spermi. Semina in alam non expansa, exalbuminosa, exarillata, cotyledonibus crassissimis.

AGLAIA.

Pentandr. Monogyn. L. fam. nat. *Meliacearum.*

Flores ex abortu polygami, proportione partium quinaria. *Calix* 5-dentatus. *Petala* 5, in globum

con-

conniventia. *Stamina* 5, filamentis in urceolum integerrimum aut 5-dentatum connatis, antheris inclusis. *Mas:* Rudimentum ovarii in centro. *Hermaph:* *Ovarium* 2-sporum. *Stigma* subsessille, obtusum. *Bacca* corticata, exsucca, 1-2-sperma. *Semina* exarillata, exalbuminosa. Cotyledones crassissimae.

AGLAIA ODORATA.

A: foliolis 3-5 obovato-oblongis obtusis racemisque compositis glabris, caule fruticoso.

Habitat. in hortis frequentissima.

Floret: ferè omni tempore.

Nomen: Tjulang.

AGLAIA ARGENTEA.

A: foliolis sub-15 (multisve) oblongis acuminatis basi subcordatis subtus argenteo-leprosis, paniculis elongatis divaricatis. (Arbor 60-80 pedalis, paniculae basi indivisae, supernè ramosae.)

Habitat: ad montem Salak, et praecipue in montanis Parang.

Floret: Jul. —— Septbr.

Nomen: Panglar.

AGLAIA SULINGI.

A: foliolis 5-7 elliptico-oblongis basi parum attenuatis apice obtusiusculis paniculisque corymbosis

gla-

glabris. (Arbor 20 pedalis; paniculae plerumque versus apicem ramulorum, strictae, medio ramosae.)

Habitat: ad montem Suling Provinciae Buitenzorg

Floret: Martio., Apr.

Nomen:

AGLAIA ELLIPTICA.

A: foliolis 5–7 elliptico-oblongis obtusè acuminatis basi rotundatis vix inaequalibus, venis subtus petiolis pedunculisque rufo-tomentosis, paniculis laxis elongatis, petalis basi coalitis. (Arbor 20–30 pedalis.)

Habitat: ad montem Parang in Provincia Tjanjor.

Floret: Julio, Aug.

Nomen:

AGLAIA SPECIOSA.

A: foliolis 5–11 oblongo-lanceolatis obtusè acuminatis subtus paniculisque densè rufo-lepidotis. (Arbor 40 pedalis, foliolis suboppositis, paniculis densè ramosis.)

Habitat: in sylvis ad pedem montis Salak.

Floret: Oct., Novbr.

Nomen: Salim Lalakki.

AGLAIA ODORATISSIMA.

A: foliolis 3–5 oblongis obtusiusculis basi inaequalibus paniculisque pyramidatis glabris. (Frutex

10 peda-

MELIA SAMBUCINA.

M: foliis bipinnatis, foliolis ovato-lanceolatis acuminatissimis grossè et obtusè serratis laevibus, medio subnovenis, supernè et infernè subquinatis, pedicellis et calicibus leprosis. (aff. M. argutae.)

Habitat: in hortis colitur.

Floret: fere per totum annum.

Nomen:

CIPADESSA.

Decandr. Monogyn. L. fam. nat. *Meliacearum.*

Calix parvus, obsolete 5-dentatus. *Petala* 5, patentia. *Filamenta* 10, longitudine fere petalorum, emarginata, basi in tubum coalita; *antherae* intus adnatae. *Ovarium* annulo cinctum, 5-loculare, loculis 2-ovulatis; *stylus* brevis; *stigma* capitatum, apice 5-dentatum. *Capsula*? globosa, 5-sulcata, e coccis? 5 monospermis conflata.

An hujus sectionis?

CIPADESSA FRUTICOSA.

Frutex, foliis impari-pinnatis 3-6-jugis, foliolis ovato-oblongis acuminatis integerrimis, racemis axillaribus compositis.

Habitat: circa Buitenzorg et Linga Jattie.

Floret: Septembri — Novembri.

Nomen: Kipadessa.

TRIB. II.

TRIB. II. *TRICHILIEÆ*.

Fructus loculi 1-2-spermi. Semina ala destituta, exalbuminosa, arillata, cotyledonibus crassissimis.

SANDORICUM.

Calix urceolatus, obtusè 5-dentatus, persistens. *Petala* 5, lineari-lanceolata. *Stamina* 10; tubo 10-dentato, intra faucem antherifero. *Ovarium* tubulo membranaceo cinctum, 5-loculare, loculis 2-ovulatis; *Stylus* filiformis, apice incrassatus (ferè discoïdeus uti in Apocineis), stigmatibus 5 obtusiusculis approximatis. *Bacca* pomiformis, corticata, 5-locularis, loculis 2 saepe abortivis. *Semina* solitaria, arillata, exalbuminosa; arillus chartaceus, extus pulposus. *Cotyledones* crassissimae; *Radicula* supera, dorsalis.

SANDORICUM INDICUM.

S: foliis 3-foliatis, foliolis lato-ovatis acutis, paniculis elongatis, floribus aggregatis.

Habitat: in Javae cultis.

Floret: Octobr. — Januar.

Nomen: Sontol, Sentul.

SANDORICUM NERVOSUM.

S: foliis 3-foliatis, foliolis ovato-oblongis acuminatis, paniculis virgatis axillaribus. (arbor 50 pedum altitudine.)

Ha

Habitat: in montosis Javae insulae.

Floret: Octobr, —— Decbr.

Nomen: Ki - Kadjapi.

TRICHILIA? RUFINERVIS.

T: foliis abruptè pinnatis 5-7-jugis, foliolis subop-positis oblongis acuminatis basi rotundatis inae-qualibus in venis subtus petiolis et paniculis vir-gatis rufo-tomentosis. (arbor 40-50 ped; flo-res ignoti; *Capsula?* corticata, globosa, 2-3-sperma. *Semina* arillo pellucido tunicata, exal-buminosa. *Cotyledones* crassissimae, obliquè sibi incumbentes, extus rugosae. *Plumula* centralis, minima, pubera.)

Habitat: in sylvis montium Gede et Pangoerangoe.

Floret: . . . . . Decbr. fruget.

Nomen: Kijujula Lalakki.

LANSIUM.

Decandr. Monogyn. L. fam. nat. *Meliacearum.*

Calix 5-phyllus, imbricatus. *Petala* 5, subro-tunda. *Stamina* 10, in tubum subglobosum apice intus antheriferum coalita. *Ovarium* annulo exiguo cinctum, 5-loculare, loculis 2-sporis. *Stylus* cras-sus, *stigmate* truncato-radiato. *Bacca* corticata, 5-locularis, loculis nonnullis abortivis. *Semina* solitaria, (aut ex agglutinatione ovulorum cotyle-donibus lobatis et tali modo embryones 2 in quo-que semine gerentia) baccato-arillata, exalbuminosa, cotyledonibus horizontaliter sibi incumbentibus, crassissimis.

LAN-

LANSIUM DOMESTICUM.

L.: foliis pinnatis, foliolis 5-8 alternis elliptico-oblongis utrinque attenuatis.

Habitat: in Javae insulae regionibus cultis.

Floret: praecipue Novbr., Jan.; Jun. —— Aug.

Nomen: Duku, Duko, Kokopassan, Bidjitan.

APHANAMIXIS.

Hexandr. Monogyn. L. fam. nat. *Meliacearum.*

Calix parvus, 5-sepalus; sepalis subrotundis, imbricatis. *Petala* 3, ovalia, concava, patentia. *Stamina* 6, in globum connata; *Antherae* oblongae, trigonae. *Ovarium* annulo brevissimo cinctum, 3-loculare, loculis 2-sporis. *Stylus* pyramidatus, triqueter, stigmate simplici. *Capsula* obovata, corticata, 2-3 valvis, 2-3-locularis, valvis medio septiferis. *Receptaculum* centrale seminiferum; *Semina* solitaria, arillo carnoso lobato obvoluta, basi umbilicata, exalbuminosa. *Cotyledones* crassissimae; radicula supera.

APHANAMIXIS GRANDIFOLIA.

Arbor egregia, 80-ped. altitudine; foliis imparipinnatis multijugis, foliolis oppositis oblongis, paniculis elongatis axillaribus.

Habitat: ad montem Salak.

Floret: Martio.

Nomen: Kijujula.

EPI-

EPICHARIS.

Octandria Monogyn. L. fam. nat. *Meliacearum.*

Calix urceolatus, irregulariter 4-5 fidus. *Petala* 4 rarius 5, ovali-oblonga. *Antherae* 8 l. 10, tubo dentato ad faucem intus adnatae. *Ovarium* tubulo membranaceo inclusum, 4-loculare, loculis 2-sporis. *Stylus* filiformis, *stigmate* capitato-depresso. *Capsula* subglobosa, coriacea, 2-4-valvis, 2-4-locularis, valvis medio septiferis. *Semina* solitaria, arillo carnoso incompleto tecta, exalbuminosa. *Cotyledones* crassissimae.

Arbores, foliis impari-pinnatis.

Genus *Guareae* proximum.

EPICHARIS CAULIFLORA.

E: foliis 10-12-jugis cum impari, foliolis oppositis oblongis acuminatis basi rotundatis obliquis ad costam subtus petiolisque mollibus, racemis confertis lateralibus. (flores speciosi, magnitudine *Citri* aurantii, plerumque 8-andri.)

Habitat: in sylvis montanis Javae insulae.

Floret: Jun. —— Septbr.

Nomen: Pinko, Pinku.

EPICHARIS SERICEA.

E: foliis 12-15-jugis cum impari, foliolis suboppositis oblongis acuminatis basi parum attenuatis inaequalibus ad costam subtus pubescentibus, peti-

petiolo glabro, racemulis confertis lateralibus (aff. E. cauliflorae, sed floribus valdè minoribus, petalis extus sericeis. Arbor 20 ped. altitudine.)

Habitat: in sylvis montis Tjerimai Provinciae Cheribon.

Floret: Octobr., Novbr.

Nomen: Haripinko.

EPICHARIS DENSIFLORA.

E: foliis 5-8-jugis cum impari; foliolis alternis ovato- aut ovali-oblongis acuminatis basi obliquè-rotundatis subtus puberis, racemis confertis axillaribus. (Flores parvi, plerumque 10-andri; fructus adhuc ignotus.)

Habitat: ad montem Salak.

Floret: Februario.

Nomen: Marang-inan.

EPICHARIS ALTISSIMA.

E: foliis 7-10-jugis cum impari, foliolis oblongis obtusè acuminatis basi obliqué-rotundatis glabris ad costam subtus puberis, racemis confertis axillaribus. (Arbor 140 ped.; flores incogniti. *Capsula* ovalis, 4-valvis, 4-locularis, valvis medio septiferis, extus parum tomentosis. *Semina* solitaria, arillo carnoso aurantiaco semiinvoluta. *Embryo* exalbuminosus, inversus. *Cotyledones* maximae, accumbentes, olivaceae. *Radicula* in centro.)

Ha-

Habitat: in sylvis montis Salak.

Floret: Decbr. fruget.

Nomen: Kitjarirong; Kapinango.

HEYNEA MULTIJUGA.

H: foliis sub-6-jugis, foliolis suboppositis ovalibus obtusé acuminatis basi acutis subinaequalibus, racemis axillaribus solitariis. (Arbor 50 ped.; flores parvi; *Calix* planus, 4-5-dentatus; *Petala* 4-5, ovato-oblonga. *Antherae* 8-10, tubo cylindraceo dentato ad faucem intus insertae. *Ovarium* annulo incrassato cinctum, 2-loculare, loculis 2-sporis. *Stylus* filiformis, stigmate peltato. Fructus . . . . . .)

Habitat: in altis montis Tjerimai.

Floret: Septbr.——Novbr.

Nomen:

CHISOCHETON.

Hexandr. Monogyn. L. fam. nat. *Meliacearum.*

Calix urceolatus, subintegerrimus. *Petala* 4. linearia. *Antherae* 6 (rarius 7 l. 8), tubo conico sexfido intus ad faucem insertae. *Ovarium* annulo brevissimo cinctum, 3-loculare, loculis 1-sporis. *Stylus* clavatus, *Stigmate* obtuso. *Capsula* 2-3-locularis, (ex abortu 1-locularis) 2-3-valvis, valvis medio septiferis. *Semina* arillata; arillo incompleto, carnoso. *Embryo* exalbuminosus. *Cotyledones* maximae, peltatae.

Arbor

Arbores, foliis abruptè pinnatis, foliolis basi inaequalibus, floribus laxè paniculatis axillaribus.

CHISOCHETON PATENS.

C: foliis 5–10–jugis, foliolis suboppositis oblongis, paniculis supraaxillaribus patentibus fastigiato-ramosissimis. (Flores minuti, hexandri. Arbor 50 ped.)

Habitat: in sylvis ad montem Salak.

Floret: Novbr., Decbr.

Nomen: Balun injuk.

CHISOCHETON DIVERGENS.

C: foliis 5–15–jugis, foliolis suboppositis oblongis, paniculis supra axillaribus divergentibus virgatis. (Arbor 60–80 ped.; flores majores ut in antecedente, saepe 7–andri.)

Habitat: etiam ad montem Salak.

Floret: Aug. —— Octbr.

Nomen: Balun injuk hidung.

TRIB. III. *AGLAIEÆ.*

Fructus loculi 1–2–spermi. Semina in alam non expansa, exalbuminosa, exarillata, cotyledonibus crassissimis.

AGLAIA.

Pentandr. Monogyn. L. fam. nat. *Meliacearum.*

Flores ex abortu polygami, proportione partium quinaria. *Calix* 5–dentatus. *Petala* 5, in globum con-

conniventia. *Stamina* 5, filamentis in urceolum integerrimum aut 5-dentatum connatis, antheris inclusis. *Mas:* Rudimentum ovarii in centro. *Hermaph:* *Ovarium* 2-sporum. *Stigma* subsessille, obtusum. *Bacca* corticata, exsucca, 1-2-sperma. *Semina* exarillata, exalbuminosa. Cotyledones crassissimae.

AGLAIA ODORATA.

A: foliolis 3-5 obovato-oblongis obtusis racemisque compositis glabris, caule fruticoso.

Habitat. in hortis frequentissima.

Floret: ferè omni tempore.

Nomen: Tjulang.

AGLAIA ARGENTEA.

A: foliolis sub-15 (multisve) oblongis acuminatis basi subcordatis subtus argenteo-leprosis, paniculis elongatis divaricatis. (Arbor 60-80 pedalis, paniculae basi indivisae, supernè ramosae.)

Habitat: ad montem Salak, et praecipue in montanis Parang.

Floret: Jul. —— Septbr.

Nomen: Panglar.

AGLAIA SULINGI.

A: foliolis 5-7 elliptico-oblongis basi parum attenuatis apice obtusiusculis paniculisque corymbosis

gla-

glabris. (Arbor 20 pedalis; paniculae plerumque versus apicem ramulorum, strictae, medio ramosae.)

Habitat: ad montem Suling Provinciae Buitenzorg

Floret: Martio., Apr.

Nomen:

AGLAIA ELLIPTICA.

A: foliolis 5-7 elliptico-oblongis obtusè acuminatis basi rotundatis vix inaequalibus, venis subtus petiolis pedunculisque rufo-tomentosis, paniculis laxis elongatis, petalis basi coalitis. (Arbor 20-30 pedalis.)

Habitat: ad montem Parang in Provincia Tjanjor.

Floret: Julio, Aug.

Nomen:

AGLAIA SPECIOSA.

A: foliolis 5-11 oblongo-lanceolatis obtusè acuminatis subtus paniculisque densè rufo-lepidotis. (Arbor 40 pedalis, foliolis suboppositis, paniculis densè ramosis.)

Habitat: in sylvis ad pedem montis Salak.

Floret: Oct., Novbr.

Nomen: Salim Lalakki.

AGLAIA ODORATISSIMA.

A: foliolis 3-5 oblongis obtusiusculis basi inaequalibus paniculisque pyramidatis glabris. (Frutex

10 peda-

10 pedalis; foliorum costis subtùs paniculisque tenuissimè lepidotis.)

Habitat: ad montem Salak.

Floret: Mart. —— Aug.

Nomen:

DYSOXYLUM.

Octandr. Monogyn. L. fam. nat. *Meliacearum.*

SECT. DYSOXYLUM.

Calix parvus, 4-5-fidus. *Petala* 4-5, ovali-oblonga, rotato-patentia. *Antherae* 8-10, tubo apice denticulato intus ad faucem insertae. *Ovarium* annulo brevi cinctum, 3-4-loculare, loculis 2-ovulatis. *Stylus* filiformis, stigmate subpeltato. *Capsula* coriacea, 3-4-valvis, 3-4-locularis, (ex abortu 2-valvis, 1-2-locularis) valvis medio septiferis. *Semina* solitaria, exarillata, exalbuminosa, intus hilo lato umbilicali notata et medio angulo interno loculamentorum affixa. *Spermodermis* crassa; *cotyledones* maximae, plerumque oblique sibi incumbentes.

Arbores vastae, cortice et ligno saepe foetido, foliis abrupte pinnatis, foliolis basi obliquis; pedunculi axillares, paniculati, solitarii.

DYSOXYLUM ALLIACEUM.

D. foliis 4-5-jugis, foliolis alternis aut oppositis ellipticis obtuse acuminatis basi parum acuminatis inae-

inaequalibus, paniculis divaricatis densifloris, floribus octandris. (Arbor 60 - 80 - ped. altitudine. Sub nomine *Guareae alliaceae* in litteris Cl. Esenbeck indicavi. *Alliaria* Rumph. Herb. Amboinense tom. II. tab. XX.)

Habitat: in montanis Salak ac Gedé; secundum Rumph. etiam in Moluccis.

Floret: Octobr., Novbr.

Nomen: Kibauwang putie; Kisi-gung.

DYSOXYLUM ACUMINATISSIMUM.

D: foliis 4-6-jugis, foliolis alternis elliptico-oblongis acuminatissimis basi acuminatis inaequalibus, racemis fructigeris axillaribus. (Arbor 80-100 ped. altitudine; flores non vidi; capsulae globosae, albidae, 3-gonae, 2-3-loculares, loculis 1-spermis.)

Habitat: in montibus Seribu.

Floret: . . . . Maj. —— Jun. fruget.

Nomen:

DYSOXYLUM LONGIFOLIUM.

D: foliis 5-6-jugis, foliolis alternis oblongis obtusis basi angustatis inaequalibus, paniculis contractis, floribus decandris. (aff. D. alliaceo, cui differt: foliis valde longioribus basi magis attenuatis, petiolulis longioribus, floribus ut maxime decandris rarius octandris ovariisque 3-locularibus.)

Ha-

Habitat: ad montem Salak in vicinitate fluminis Tjapus.

Floret: Decbr.

Nomen: etiam sub nomine Balum injuk ab incolis accepi.

DYSOXYLUM SIMILE.

D: foliis 4-jugis, foliolis oppositis oblongis obtusiusculis basi acuminatis valde inaequalibus, fructibus axillaribus paniculatis. (aff. D: longifolio. Arbor 80 ped; flores ignoti; capsulae globosae, didymae aut trigonae, plerumque 2-loculares, loculis 1-spermis. Cotyledones crassissimae, saepe lobatae, oblique sibi incumbentes; radicula centripeta.)

Habitat: in montibus Seribu Provinciae Buitenzorg.

Floret: . . . . . Apr. fruget.

Nomen: Marang-inang putie.

DYSOXYLUM LAXIFLORUM.

D: foliis 5-6-jugis, foliolis alternis oblongis obtusé acuminatis basi parum attenuatis inaequalibus, paniculis axillaribus longgissimis divaricatis. (Arbor 60 ped:; paniculae foliis vix longiores; flores parvi, odoratissimi. Calix parvus, urceolatus, 4-5-dentatus. Petala 4, rarius 5, oblonga, acuta. Ovarium annulo brevi ciliolato cinctum, 5-loculare. Fructus desideratur.)

Ha-

Habitat: in sylvis montis Salak.

Floret: Aug., Sept.

Nomen: sub nomine Kapinango accepi.

DYSOXYLUM MACROCARPUM.

D: foliis 5-6 jugis, foliolis alternis oblongis acuminatis basi obliquè-rotundatis, petiolo communi superne angulato, fructibus subglobosis. (Arbor altissima 80-120 ped.; foliolà majuscula, glabra; flores nondum observavi; capsula maxima, coccinea, 4-valvis, 4-locularis, septifera. Cotyledones maximae; radicula supera.)

Habitat: in montanis Salak, Pangarango etc.

Floret: . . . . . Jul., fruget.

Nomen: Kihadji.

SECT. MACROCHETON.

Species *petalis* nempe lineari-oblongis, annulo ovarii tubuloso, ovarii loculis 1-sporis.

DYSOXYLUM MOLLISSIMUM.

D: foliis 5-12-jugis, foliolis suboppositis oblongis obtusiusculis basi rotundatis subaequalibus subtus et paniculis divaricatis mollissimis. (Arbor 70-90 ped. altitud., in cortice atque fructibus odorem foetens allio similem. Flores octandri, petalis basi cum tubo staminifero coalitis, lineari-oblongis. Ovarium tubo elongato inclusum.)

Ha-

Habitat: ad montes Salak et Gede.

Floret: Septbr.

Nomen: Kibauwan.

DYSOXYLUM EXCELSUM.

D: foliis 4-jugis, foliolis suboppositis ovato- aut ovali-oblongis acuminatis basi rotundatis inaequalibus, paniculis contractis. (Arbor 80 pedalis; floribus octandris, petalis lineari-oblongis, extus sericeis, capsulis subglobosis, ex abortu 1, 2 l. 3-locularibus, seminibus tot quot loculis. Cotyledones fere horizontaliter sibi incumbentes; radicula centripeta.)

Habitat: in sylvis altioribus Provinciae Buitenzorg atque Tjanjor.

Floret: Octobr. —— Decembr.

Nomen: Trus gunung.

GONIOCHETON.

Decandr. Monogyn. L. fam. nat. *Meliacearum.*

Calix minimus, obsolete 5-dentatus. *Petala* 5, oblonga, patentia. *Stamina* 10; tubo brevi, dentato, angulato, conico, intus ad faucem antherifero. *Ovarium* urceolo membranaceo cinctum, 5-loculare, loculis 2-sporis. *Stylus* filiformis, *stigmate* peltato-angulato. *Capsula* globosa, coriacea, ex abortu 3-4-valvis, 3-4-locularis. *Semina* solitaria, exarillata, exalbuminosa, angulo interno

affixa.

affixa. *Spermodermis* intus crassior. *Cotyledo-nes* maximae, plano-convexae. *Radicula* supera.

GONIOCHETON ARBORESCENS.

Arbor, foliis impari pinnatis, pinnis sub-9-nis sub-oppositis elliptico-oblongis obtuse acuminatis basi attenuatis saepe inaequalibus, racemis compositis axillaribus.

Habitat: ad pedum montium Salak et Seribu.

Floret. Julio etc.

Nomen: Kikumpai; Kikuja.

DIDYMOCHETON.

Decandr., *Monogyn.* L. fam. nat. *Meliacearum.*

Calix parvus, 5-phyllus, imbricatus. *Petala* 5, cum tubo staminifero arcte connata, apice libera, patula. *Stamina* 10; tubo elongato, cylindrico, 10-dentato, intus ad faucem antherifero. Ovarium tubo membranaceo inclusum, 5-loculare, loculis 2-sporis. *Stylus* filiformis, *stigmate* capitato. *Bacca?* corticata, ovata, abortu 2-5-locularis. *Semina* solitaria, exarillata, exalbuminosa, angulo interno loculamentorum affixa. *Cotyledones* crassae; radicula supera.

DIDYMOCHETON NUTANS.

Frutex, foliis impari-pinnatis, foliolis 7-9 oblongo-lanceolatis (infimis ovatis) ad costam sub-

tus

tus pubescentibus, spicis paniculatis axillaribus solitariis nutantibus, floribus glomeratis.

Habitat: in umbrosis montium Salak, Gede, Pangoerangoe etc.

Floret: fere per totum annum.

Nomen: Pinango, Gegertako, Kokosan monjet.

Variet. foliolis angustioribus majus acuminatis saepe repandis. (Crescit ad margines catarractarum montis Gedè.)

Trib. IV. *XYLOCARPEAE.*

Fructus loculi polyspermi, ex abortu 1-2-spermi. Semina aptera, difformia, exalbuminosa, exarillata.

CALPANDRIA.

Monadelphia Polyandr. L. fam. nat. *Meliacearum.*

Calix 4-sepalus, persistens; sepalis inaequalibus. *Petala* 4. *Stamina* 25-40; filamentis inferioribus distinctis, summis in tubum cylindraceum intus ad faucem antheriferum coalitis. *Ovarium* 3-v.-4-loculare, loculis 5-sporis. *Stigma* semitrifidum. *Capsula* lignosa, subglobosa, 3-valvis, 3-locularis, valvis medio septiferis, loculis (nonnullis abortivis) 1-2-nucleis. Nuclei difformes, 1-spermi. *Semina* exalbuminosa, exarillata. *Embryo* inversus. *Cotyledones* maximae.

CALPANDRIA LANCEOLATA.

Frutex, foliis simplicibus lanceolatis serratis, floribus solitariis geminisve axillaribus lateralibusve.

Ha-

Habitat: in sylvis montis Salak.

Floret: omni tempore.

Nomen:

CARAPA MOLUCCENSIS.

C: foliis 2-3-jugis, foliolis oppositis ovatis obtusiusculis basi parum attenuatis.

Habitat: in insulis Moluccanis.

Floret: per totum annum.

Nomen:

CARAPA OBOVATA.

C: foliis 1-2-jugis, foliolis oppositis obovatis rotundatis coriaceis convexiusculis. (*Calix* urceolatus, 4-fidus. *Petala* 4, ovalia, concava. *Antherae* 8, tubo 8-fido intus ad faucem adnatae. *Ovarium* 4-loculare, loculis 2-5-sporis; *Stigma* capitato-depressum, subsessile. *Drupa* corticata, 4-locularis; dissepimentis membranaceis, superne incompletis. *Nuclei* 8-12, difformes, 1-spermi. *Semina* exalbuminosa, cotyledonibus crassis, horizontaliter sibi incumbentibus. Radicula centrifuga.)

Habitat: ad littora insularum Javae, Nusae Kambangae et Nusae-Laut.

Floret: Octbr. —— Decbr.

Nomen: Niric.

Trib. V. *CEDRELEAE.*

Fructus loculi polyspermi. Semina in alam expansa. Albumen carnosum; cotyledones foliaceae.

CEDRELA FEBRIFUGA.

C: foliolis ovato-oblongis acuminatis basi obliquis integerrimis venis subtus concoloribus. (Arbor 160 pedum altitudine, in collibus calcareis tamen vix 40 pedum.)

Habitat: in sylvis elatis montium Salak, Gedè; ut etiam in montosis Parang etc.

Floret: Jun., —— Aug., etc.

Nomen: Suren.

AMPELIDEAE.

CISSUS ROTUNDIFOLIA.

FOLIIS SIMPLICIBUS.

C: foliis subrotundo-cordatis acuminatis setaceo-serrulatis reticulato-venosis ramulisque teretibus geniculatis glabris, cymis oppositifoliis petiolo brevioribus. (aff. C. repenti. Caulis scandens, ramulis pruinosis, ad basin articulorum inflatis. Baccae cerasiformes, pulpa dulci repletae, monospermae.)

Habitat: in fruticetis montium Seribu.

Floret: Febr. etc.

Nomen: Aroy Kissiu.

CIS-

CISSUS REPENS.

C: foliis ovatis acuminatis profunde exciso-cordatis setaceo-serratis venosis caulibusque procumbentibus glabris, cymis oppositifoliis compositis petiolo brevioribus, ramulis subtetragonis pruinosis.

Habitat: in fruticetis Provinciarum Buitenzorg; Krawang etc.

Floret: toto anno.

Nomen: Harian.

CISSUS QUADRANGULARIS.

C: foliis ovato-cordatis repando serrulatis, cymis oppositifoliis 3-4-fidis; caule alato-tetragono.

Habitat: circa Bataviam ad littora.

Floret: Octobr. etc.

Nomen:

CISSUS DISCOLOR.

C: foliis ovato-oblongis acuminatis basi exciso-cordatis setaceo-adpresso-serratis discoloribus ramulisque angulatis glabris, cymis oppositifoliis sub-5-fidis folio brevioribus. (aff. C. Javanae.)

Variet. foliis concoloribus basi truncatis.

Habitat: in montanis Javae insulae.

Floret: omni tempore.

Nomen: Harian ojot.

CIS-

CISSUS NODOSA.

C: foliis ovato-oblongis cuspidatis, basi subcordatis aut truncatis repando-setaceo-serrulatis glabris, corymbis dichotomis oppositifoliis petiolo aequalibus, pedicellis umbellatis, caule herbaceo tereti nodoso. (Caulis scandens, cirrhis oppositifoliis simplicissimis. Baccae magnitudine cerasi, coccineae, succosae, acres, 1-spermae.)

Habitat: in fruticetis montis Salak et in regionibus calcareis Kuripan.

Floret: Apr. etc.

Nomen: Kibarera Lalakkie.

CISSUS COMPRESSA.

C: foliis ovatis mucronato-acuminatis basi truncatis setaceo-serratis coriaceis in costis subtus ramulis pedunculisque ferrugineo-tomentosis, cymis oppositifoliis dichotomo-4-fidis, caule inferne compresso. (Caulis fruticosus, alte *scandens*, ramulis junioribus teretiusculis. Cirrhi dichotomi. Baccae ovales, submonospermae.)

Variet.: foliis setaceo-serrulatis in axillis costarum tantummodo tomentosis.

Habitat: circa originem fluvii Tjiburrum in montanis Gede.

Floret: Junio etc.

Nomen:

CIS-

CISSUS ARISTATA.

C: foliis subrotundo-ovatis acuminatis basi exciso cordatis coriaceis longiter aristato-serratis, serraturis adpressis subtus ramulis pedunculisque tomentosis, cymis oppositifoliis dichotomo-4-fidis, caule inferne compresso. (aff. C. compressae et C. compressi-cauli.)

Habitat: ad montem Burangrang in Provincia Krawang.

Floret: Aug.

Nomen:

FOLIIS 3-FOLIOLATIS.

CISSUS PERGAMACEA.

C: foliis simplicibus 3-foliolatisve ovato-oblongis mucronulatis repando-serrulatis coriaceis glabris, cymis paniculatis axillaribus folio aequalibus, caule fruticoso tereti.

Habitat: in regionibus calcareis Javae insulae.

Floret: Junio etc.

Nomen: Aroy Kibarera.

CISSUS PAPILLOSA.

C: foliis 5-foliolatis coriaceis glabris, foliolis ovato-oblongis acuminatis grosse argute serratis, corymbis axillaribus divaricatis, caule papilloso. (Caulis lignosus, altissime scandens, ramosissimus, quasi mammillatus, crassitie fere brachii

huma-

humani. Foliola lateralia basi rotundata inaequilatera, medio basi attenuato. Cirrhi bifidi. Corymbi in ramis supremis puberuli, pedunculis partialibus dichotomis; pedicelli breves, umbellati. Flores minuti, virides. Calix integerrimus. Petala 4, apice ungue inflexo. Stamina 4, disco ad marginem immersa, conniventia, petalis opposita. Stylus brevis; stigma peltato-depressum, margine crenulatum. Bacca pisiformis, 1-2-sperma.)

Habitat: in sylvis elevatioribus Javae insulae.

Floeet: Novbr., Decbr.

Nomen: Aroy Sou - Sou - an.

CISSUS GENICULATA.

C: foliis 3-foliolatis membranaceis, foliolis acuminatis obtuse denticulatis ad costam utrinque pubescentibus, lateralibus semicordatis, medio oblongo-lanceolato, corymbis dichotomis hinc illinc geniculatis. (Caulis suffruticosus, teretiusculus, striatus. Cirrhi bifidi. Pedunculi petiolo longiores, subpubescentes. Calix integerrimus. Petala ovata, acuta, apice intus ligulata., etc.)

Variet: a. inaequalis: foliolis lateralibus ovato-oblongis inaequalilateribus.

Variet: b. mollis: foliolis latioribus utrinque pubescentibus, petiolis villosis.

Habitat: in regionibus calcareis insulae Javae.

Floret: Junio etc.

Nomen:

CIS-

CISSUS RODOCARPA.

C: foliis 3-foliolatis membranaceis glabris, foliolis acuminatis grosse inaequaliter dentatis, lateralibus ovato-semicordatis, medio elliptico, corymbis dichotomis axillaribus petiolo brevioribus geniculatis, caule subtetragono bisulcato. (Species proxima C. geniculatae quae diversa foliolis valde latioribus fere inciso-dentatis. Baccae roseae, magnitudine cerasi minoris, 4-spermae.)

Habitat: ad margines rivulorum in monte Megamendung.

Floret: Apr. etc.

Nomen:

CISSUS PUBINERVIS.

C: foliis 3-foliolatis membranaceis, foliolis ovato-oblongis acuminatis sinuato-dentatis in costis subtus petiolulisque villosiusculis, lateralibus inaequalilateribus, caule fruticoso tereti. (A praecedente vix differt nisi foliolis longiter petiolulatis et pubescentia. Cirrhi oppositifolii, bifidi. Corymbi dichotomi. Calix integerrimus; Petala 4, margine membranacea. Ovarium disco cinctum flavido. Stylus filiformis, stigmate simplici.)

Habitat: ad originem fluvii Tjiburrum in montanis Gede.

Floret: Apr. etc.

Nomen:

CISSUS HIRTELLA.

C: foliis 3-foliolatis membranaceis subtus petiolisque tomen-

tomentosis, foliolis inaequaliter serratis acuminatis, lateralibus ovato-oblongis, intermedio ovali utrinque acuminato, corymbis geniculatis dichotomis axillalibus. (Caules fruticosi, scandentes; foliola subtus reticulato-venosa; cirrhi dichotomi. Baccae globosae, 1-2-spermae.)

Habitat: in fruticetis montis Salak.

Floret: Febr. etc.

Nomen: Aroy Kitjau.

CISSUS CRENATA.

C: foliis 3-foliolatis villosiusculis, foliolis ovatis obtusis grosse mucronulato-crenatis, lateralibus extus sublobatis inaequilateribus, caule sulcato, pubescente. (affinis C. japonicae; caulis herbaceus; petioli sulcati, canaliculati; cirrhi oppositifolii multifidi. Corymbi dichotomi, striati. Petala apice concava, staminibus paulo longiora. Bacca globosa, pulpa acidula repleta, 2-locularis, loculis 1-spermis.)

Habitat: ad margines rivulorum, praecipue in limosis et calcareis Javae insulae.

Floret: per totum annum.

Nomen:

FOLIIS 5-FOLIOLATIS.

CISSUS DICHOTOMA.

C: foliis 3-aut-5-foliolatis rarius pedatis coriaceis glabris, foliolis ovali-lanceolatis acuminatissimis basi rotundatis a medio ad apicem exserte glanduloso

duloso-serratis, corymbis dichotomis folio brevioribus. (Frutex supra arbores scandens, cortice rimoso. Foliola tenuissime venosa; cirrhi oppositifolii bifidi. Flores minuti, subumbellati. Calix obscure 4-dentatus, deciduus. Petala 4, patentia, apice excavata. Stamina 4, filamentis compressis. Ovarium ovato-globosum, disco brevi immersum; styma subsessile, peltatum. Bacca succosa, ovalis, atro-purpurea, ex abortu 1-sperma. Semen hinc sulco longitudinali, inde linea elevata notatum, fere ellipticum. Membrana seminis triplex; externa membranacea; intermedia crustacea, arcte adhaerens; interna tenuissima intra albuminis rimas plicata. Albumen cartilagineum, durum. Embryo in basi albuminis locatus, eodem duplo fere brevior; cotyledones foliaceae, cordatae; radicula longa, teretiuscula, medio crassiora, basi majus attenuata.)

Habitat: in sylvis primaevis montis Gede.

Floret: April. etc.

Nomen: Kibarera lalakkina.

CISSUS THYRSIFLORA.

C: foliis inferioribus sub-3-foliolatis, summis 5-foliolatis, foliolis lateralibus oblique-ovatis, intermediis elliptico-cuneatis, acutis exigue serrulatis subtus ramulis pedunculisque rubignoso-tomentosis, thyrsis cirrhi-floris. (Caulis fruticosus, teres, scandens; foliola petiolu-

lata,

lata, basi integerrima, reticulato-venosa, supra nitida et arachnoïdeo-tomentosa, subtus dense rubignoso-tomentosa. Cirrhi simplices, oppositifolii, elongati. Panicula elongata; flores minuti, virides, in spicis filiformibus sessiles. Calix obsolete 4-dentatus. Petala 4, patentia. Stamina 4, filamentis planis, subulatis. Ovarium margine brevissimo cinctum, ovato-obtusum, 4-loculares, loculis 1-ovulatis Stylus nullus. Stigma punctiforme. Bacca globosa, carnosa, magnitudine cerasi, dilute rosea, 2-4-sperma.)

Habitat: in montanis Gede, Salak etc.

Floret: omni tempore.

Nomen: Landok; aroij Kedjo,

CISSUS JAPONICA.

C: foliis pedato-5-foliolatis membranaceis glabris, foliolis ovalibus aristato-serratis, lateralibus minoribus obliquis, pedunculis petiolo longioribus caulibusque sulcatis. (Foliola laterialia *saepe obtusiuscula*; cirrhi oppositifolii dichotomi. Corymbi dichotomo-trifidi. Calix integerrimus. Petala apice incrassata, concaviuscula. Stamina 4, disco urceolari circumposita. Stylus brevis, stigmate obtusiusculo. Bacca globosa, atrocaerulea, 2-4-sperma.)

Habitat: in montosis Seribu.

Floret: April etc.

Nomen:

Obser-

Observatio: in specimine ex Japonia allato foliola sunt majora ad costam subtus pubera, lateralia fere rotundata, et cirrhi bifidi.

CISSUS LEUCOCARPA.

C: foliis pedato-5-foliolatis membranaceis glabris, foliolis obovatis obtusis obtuse mucronulato-dentatis, lateralibus minoribus obliquis, corymbis dichotomis axillaribus petiolisque striatis, caule herbaceo sulcato. (aff. C. Japonicae.)

Habitat: ad margines rivulorum prope Buitenzorg.

Floret: Martio, Aprili.

Nomen:

CISSUS GLABRATA.

C: foliis 3-foliolatis aut pedato-5 foliolatis glabris, foliolis oblongis acuminatis distanter serrulatis, lateralibus minoribus ovato-oblongis inaequilateribus, cymis petiolo brevioribus. (Caulis suffruticosus, striatus. Foliolum intermedium longiter petiolatum. Cirrhi simplices.)

Habitat: in fruticetis montium Seribu.

Floret: Septembr. etc.

Nomen:

CISSUS TUBERCULATA.

C: foliis pedato-4-5-foliolatis 5-foliolatisve coriaceis glabris, foliolis oblongis acuminatis, lateralibus obliquis, distanter exserte serratis, co-

rym-

rymbis petiolo brevioribus, caule compresso tuberculato. (accedit C. papillosae et C. dichotomae. Caules fruticosi, inanes, scandentes, penna anserina crassiores; foliolis lateralibus brevissime petiolulatis; cirrhi simplices. Corymbi axillares, dichotomi, pedicellis umbellatis. Calicis margo brevis, obsolete 4-dentatus. Corolla viridis, petalis apice excavatis. Stamina 4, forte sterilia, minima, sub disco ovarii inserta. Ovarium ovato-globosum, 2-loculare, loc. 1-sporis. Stigma subsessile, subpeltatum, margine ciliolatum. Bacca globosa, bilocularis, loculis 1-spermis.)

Habitat: iu locis calcareis Provinciarum Buitenzorg et Tjanjor.

Floret: April —— Aug.

Nomen:

CISSUS MUTABILIS.

C: foliis 3-aut pedato-5-7-foliolatis *laevibus*, foliolis oblongis acuminatis, lateralibus basi inaequali-rotundatis vel obtusiusculis, remote serratis, serraturis scariosis, cymis axillaribus folio brevioribus. (aff. *C. heterophyllae.* Caules fruticosi, geniculati, hinc inde tuberculati, inferne compressiusculi, siccatione fistulosi et striati. Foliola magnitudine valde inaequalia, intermedio ad basin majus attenuata. Cirrhi simplices. Cymae dichotomo-3-5-fidae, tenuissime pubes-

centes.

centes. Flores dioeci, virides. Calix integer. Petala apice unguiculo inflexo aucta. Mas: stamina petalis paulo breviora; ovarium sterile, disco immersum. Fem: stamina 4, sterilia; ovarium disco abbreviato cinctum, 4-loculare, loc. 1-ovulatis; stylus brevis, stigmatibus 4, ciliolatis. Bacca magnitudine cerasi majoris, 3-4-locularis, 3-4-sperma.) An genus distinctum?

Habitat: in humidis, praecipue in calcareis Provinciarum septentrionalium Javae insulae.

Floret: Julio —— Sept. etc.

Nomen: Aroij Kibarera.

CISSUS SCARIOSA.

C: foliis pedato-5-foliolatis glabris, foliolis coriaceis ovalibus obtusiusculis basi subinaequali-rotundatis versus apicem grosse remote serratis, serraturis apice scariosis, caule rimoso. (In radicibus hujus plantae supra terram expansis mirabilis *Rafflesia Patma* crescit.)

Habitat: in calcareis Nusae Kambangae insulae.

Floret: flores nondum observavi.

Nomen: Walieran.

CISSUS LAEVIGATA.

C: foliis pedato-5-foliolatis coriaceis glabris, foliolis ovalibus acutis glanduloso-serratis, lateralibus basi rotundatis obliquis, intermediis basi majus attenuatis, corymbis axillaribus longitudine petioli,

caule

caule tereti verrucoso. (Caulis lignosus, scandens. Petioli basi clavati, saepe purpurascentes; foliola lateralia minora; cirrhi oppositifolii, bifidi, longissimi; corymbi 2-3-chotomi, glabri; pedicelli umbellati; calix et corolla extus subpubescentes. Ovarium ovato-globosum; stigma sessile, planum, emarginatum. Bacca globosa, nigro-purpurea, magnitudine fere cerasi, 1-2-sperma.)

Habitat: ad montem Tjerimai, et in montanis Gede.

Floret: Octobri. floret et fruget.

Nomen:

PTERISANTHES.

Tetrandr. Monogyn. L. fam. nat. *Ampelidearum.*

Perigonium foliaceum, lobato-alatum, coriaceum, difforme. Flores polygami; marginales pedicellati, masculi; hermaphroditi discoïdei, sessiles. *Masculi*: *Calix* urceolatus, integer. *Petala* 4, rhomboïdea, erectiuscula. *Stamina* 4, petalis opposita. *Discus* tumidus in centro. *Hermaphr*: *Calix* brevis, integerrimus. *Petala* patentia. *Stamina* masculi. *Ovarium* disco immersum, *stigmate* sessili obtusiusculo. *Bacca* obovata, 1 rarius 2-sperma. *Semen* dorso gibbum et sulco longitudinali, intus compressum. *Albumen* cartilagineum, 2-lobum. *Embryo* erectus.

Singulare hoc genus medium inter *Cissum* et Ampelopsidem.

PTE-

PTERISANTHES CISSIOÏDES.

Caules fruticosi, scandentes; folia 3-aut pedato-5-foliolata; foliola oblonga, acuminata, repando-dentata, lateralia basi obliqua; perigonia pedunculata, cirrhis exserta, solitaria.

Habitat: in fruticetis humidioribus Provinciae Buitenzorg.

Floret: Apr. —— Jun.

Nomen: Kikuppu - Kuppu.

AMPELOPSIS INDICA.

A: foliis subrotundo-cordatis subtricuspidatis argute dentato-serratis subtus dense cinereo-tomentosis, cirrhis paniculifloris oppositifoliis. (Caules suffruticosi, subtetragoni, leviter bisulci, pilosiusculi, prostrati. Folia magna, nonnulla integra. Paniculae ovatae, densiflorae, ramosissimae, e cirrhis dichotomis. Flores 5-aut 4-andri, minuti. Calix obsolete dentatus. Petala 5-4, reflexa, apice excavata. Ovarium ovatum, disco brevi cinctum, 4-loculare, loculis 1-sporis; stigma sessile, obtuso-radiatum. Baccae globosae, aquosae, subdulces, magnitudine cerasi majoris.)

Habitat: in fruticetis Provinciarum Bantam, Buitenzorg etc.

Floret: Decbr., Apr.

Nomen: Gungur Utn.

CIS-

AMPELOPSIS HETEROPHYLLA.

A: foliis 5-foliolatis summis saepe simplicibus cordatis, foliolis subsessilibus crenato-serratis glabris, lateralibus oblique-ovatis, medio obovato acuto, corymbis dichotomis. (Caules fruticosi, geniculati, scandentes, teretes, glabri. Folia longiter petiolata; cirrhi oppositifolii, dichotomi. Corymbi subterminales, divaricati. Flores flavo-virescentes, breviter pedicellati. Calix obscure 5-crenulatus, persistens. Petala 5, apice ungue membranaceo inflexo instructa, patentia. Stamina 5, subulata, basi latiora. Ovarium 5-gonum; stylus nullus; stigma simplex. Bacca globosa, magnitudinè pisi, atro-purpurascens, bilocularis, loculis 1-2-spermis.)

Habitat: in montosis Salak.

Floret: Febr. etc.

Nomen: Aroy Landuk.

VITIS SYLVESTRIS.

V: foliis subrotundo-exciso-cordatis acuminatis remote denticulatis in venis subtus arachnoïdeo-puberulis, cirrhis paniculiferis, ramulis petiolisque junioribus villosiusculis. (aff. V: indicae. Paniculae elongatae, laxae. Flores exigui, petalis apice omnino cohaerentibus et calyptratim deciduis. Acini pisiformes, atro-caerulescentes.

Habitat: in sylvis montanis Javae insulae.

Floret: Decbr.

Nomen:

VITIS TRUNCATA.

V: foliis ovatis acuminatis basi truncatis obtuse glanduloso-serratis venis subtus pubescentibus, paniculis oppositifoliis folio aequalibus. (aff. V: sylvestri.)

Habitat: in provincia Tjanjor.

Floret: Decbr.

Nomen:

VITIS CYMOSA.

V: foliis cordatis acuminatis setaceo-serrulatis subtus tomentosis, cymis pedunculatis 3-fidis folio brevioribus.

Habitat: in Moluccis.

Floret: Junio.

Nomen:

VITIS HETEROPHYLLA.

V: foliis cordato-3-5-lobis aut indivisis grosse obtuse mucronulato-serratis, lobis acuminatis, venis utrinque asperulis.

Habitat: ex Japonia allata.

Floret: flores non vidi.

Nomen:

LEEA.

Calix: 5-dentatus, persistens. *Corolla* 5-fida, cum urceolo staminifero arcte connata; laciniis revolutis. *Staminum* urceolus subglobosus, emargi-

nato-

nato-5-fidus, in fauce intus annulo membranaceo semiclausus; filamentis extus urceolo adnatis inter lacinias, incurvis, petalis oppositis; *antherae* extrorsae, utrinque emarginatae, coalitae. *Ovarii* loculi 1-ovulati; *stylus* filiformis, *stigmate* capitato. *Bacca* 4-6-locularis. Semina solitaria, subossea. *Membrana seminis* interna inter rugas albuminis alte demersa. *Albumen* lobatum, cartilagineum. *Embryo* parvus, versus basin in sulco ventrali positus; *cotyledones* ovatae, subfoliaceae; *radicula* conica, infera.

LEEA SAMBUCINA.

L: caule tereti glabro superne striato, foliis subbipinnatis, foliolis oblongis acuminatis basi rotundatis grosse serratis glabris.

Habitat: in umbrosis Javae insulae.

Floret: omni tempore.

Nomen: Selankar.

LEEA HIRTA.

L: caule subtereti superne scabro, junioribus sulcatis, foliis pinnatis, foliolis 3-5 ovatis aut ovalibus acuminatis serrulatis supra asperis subtus petiolis corymbisque hirsutis.

Habitat: in fruticetis circa Buitenzorg etc.

Floret: Febr. etc.

Nomen:

LEEA HIRSUTA.

L: caule tereti foliisque subbipinnatis hirsutis, foliolis ovato-aut ovali-oblongis acuminatis inaequaliter obtuse serratis.

Habitat: in umbrosis circa Buitenzorg etc.

Floret: per totum annum.

Nomen: Gingiang.

LEEA RUBRA.

L: caule tereti sulcato, foliis bipinnatis, foliolis infimis 5-foliolulatis ovato-lanceolatis obtuse serratis venis subtus asperulis.

Habitat: in paludosis.

Floret: omni tempore.

Nomen: Gingiang mirrha.

LEEA JAVANICA.

L: caule tereti punctato-scabro, foliis bipinnatis, foliolis infimis saepe geminis, oblongis acute serrulatis glabris.

Habitat: in montosis Meggamedung.

Floret: fere toto tempore.

Nomen:

LEEA ACULEATA.

L: caule teretiusculo sulcato aculeato, foliis pinnatis, foliolis 5-7 ovato-oblongis acuminatis grosse serratis glaberrimis,

Ha-

Habitat: ad montem Salak et in montosis Provinciae Bantam.

Floret: Novbr. etc.

Nomen: Tibu haya.

LEEA ROBUSTA.

L: caule tereti 1-sulcato glabro, foliis bipinnatis, foliolis infimis 3-foliolulatis, elliptico-oblongis acuminatissimis inaequaliter serratis subtus scabris. Corymbi coarctati.

Habitat: in montosis Meggamedung.

Floret: Mart., April.

Nomen:

AAN-

AANHANGSEL.

MELIACEËN.

DEZE familie, waaraan onze bosschen zoo rijk zijn, doch waarvan, tot op heden, slechts weinige soorten den kruidkundigen bekend waren, onderscheidt zich door menige hoedanigheid, welke haar buiten twijfel van groot belang voor de geneeskunde kan doen zijn. Dit geldt voornamelijk van de basten van eenige dezer gewassen, die niet zoo zeer adstringerende als wel tevens bitter zijn, en daarbij harstachtige balsamieke eigenschappen bezitten, alle welke bestanddeelen bij deze planten zoo evenredig met elkander verbonden zijn, dat zij ons zoowel wegens hare tonische als koortswerende krachten schatbaar worden.

De van zijne buitenste korst gezuiverde bast van onzen *Suren* (Cedrela febrifuga), welken men in de meeste bergstreken van *Java* in groote menigte aantreft, kan ons daarvoor ten bewijze strekken, ofschoon het uitwendig aanzien van deze roodbruine schors, wegens haar taai zamenstel, geene bijzondere krachten doet vermoeden. En echter is deze bast een der beste tonische middelen, waarmede de vegetatie ons heeft beschonken, zoodat hij de bijzondere aandacht der geneesheeren verdient, te meer, daar wij reeds allezins gunstige uitwerkingen van zijn gebruik kunnen aantoonen, welke gedeeltelijk kunnen dienen tot staving van hetgeen *Rumphius* in het 3de

deel

deel van zijn Amb. kruidboek, pag. 68, daaromtrent zegt.

Nadat ik namelijk genoegzaam onderrigt was ten aanzien van den chemischen staat van dit middel, en ik hetzelve reeds in eenige gevallen, waar tonische middelen aangewezen waren, met een goed gevolg had toegediend, maakte ik verscheidene onzer geneesheeren opmerkzaam op de veel belovende eigenschappen van dezen bast, en noodigde hen uit, mij hunne waarnemingen aangaande dit onderwerp mede te deelen, terwijl ik van oordeel was, dat men voorzigtigheidshalve bij het gebruik dezer middelen het volgende diende in het oog te houden:

1°. Dat dit gebruik slechts aangewezen scheen te zijn bij eenvoudige zwakte, vooral der spiervezelen, doch zonder neiging tot ontsteking, noch bij eene sterke onderdrukking van zeer gewigtige afscheidingen, voornamelijk in de eerste wegen;

2°. Dat dit middel veel scheen te beloven bij zulke diarrhæen, die door zwakte der spieren worden onderhouden, en dus voornamelijk bij verouderde diarrhæen, en ook alle zoodanige passieve afzonderingen der organen van het onderlijf, die de arts in vele gevallen *moet* beteugelen;

3°. Dat men van dit middel, naar deszelfs chemische zamenstelling, ook nut mag verwachten bij zoodanige uitzettingen van milt en lever, of wel van andere organen die vele fijne bloedvaten hebben,

als

als door eene verminderde zamentrekking dier bloedvaten ontstaan, doch waarbij geene ontsteking aanwezig is;

4°. Dat ook het uitwendig gebruik op al te sterk of slecht etterende zweren van nut zou kunnen wezen;

5°. Dat het inwendig gebruik, vooral in verband met de Poelasarie (*Alyxia Reinwardti*), zich reeds als bij uitstek nuttig had doen kennen tot het genezen van intermitterende koortsen;

6°. Dat, wegens het moeijelijke fijn stampen van dezen bast, men denzelven best in decoct of extract kan toedienen.

Onder de berigten, die ik hierop ontving, onderscheidde zich vooral dat van wijlen den dirigerenden officier van gezondheid en stads geneesheer *Tesch*, wien het Hospitaal te *Samarang* de beste gelegenheid aanbood, om dit middel aldaar te beproeven. De inhoud van zijn verslag komt bijna woordelijk hierop neder:

« De werkzaamheid van den bast uwer Cedrela te-
« gen chronische diarrhæen heeft zelfs mijne ver-
« wachting overtroffen.

« Ik heb denzelven in afkooksels van 1 tot 1½ on-
« ce dagelijks reeds aan meerdere lijders in het hos-
« pitaal alhier toegediend, welke lang aan hardnek-
« kige diarrhæen geleden hadden, en bij welke men
« vergeefs kina, cascarila, simaruba en andere to-
« nische middelen had beproefd.

« Dit

« Dit middel was naauwelijks eenige dagen aan-
« gewend, of de doorloopen verminderden, werden
« normaler, wat hun mengsel aangaat, en gewoon-
« lijk kon ik na acht dagen mijnen lijder als vol-
« komen genezen beschouwen. Het extract van dezen
« bast komt mij voor dit gebruik het meest geschikt
« voor" enz.

Tevens had ik zelf gelegenheid mij op nieuw van het nut des *Surens* te overtuigen, tegen remitterende en intermitterende koortsen die een ten hoogste boosaardig karakter toonden, terwijl elke aanval steeds gepaard ging met hevige convulsien en galachtige brakingen en doorloopen.

Deze heerschten in den omtrek van Tjikaô, alwaar ik mij in julij van het verledene jaar bevond, en braken later ook in het westelijk gedeelte der residentie Krawang uit, alwaar deze middelen insgelijks met een goed gevolg door den plaatselijken heelmeester *Stauffenbeijl* werden aangewend.

Daar deze gevaarlijke koortsen zich op nieuw voor eenige maanden, onder begunstiging van ons sedert eenige jaren zoo afwisselend saizoen, over een gedeelte der bevolking van de residentie Krawang hebben uitgestrekt, en bij die gelegenheid vele duizend lijders door het gebruik des *Suren* spoedig en volkomen zijn hersteld, terwijl het land daarbij tevens eene som van omtrent *f* 9000 heeft bespaard, die anders had moeten worden besteed, indien men,

in

in plaats van *Suren*, kina had moeten gebruiken, zoo zal het niet ongepast zijn hier in korte woorden iets over deze ziekte, zoo als ik ze in het vorige jaar waarnam en behandelde, medetedeelen.

Het karakter dier koortsziekte was van typheusen aard, met remitterenden of intermitterenden typus, verbonden met blijkbare stoornissen in de functien der verterings werktuigen, bijzonder der lever. Gewoonlijk geeft zich de ziekte reeds eenige dagen voor het uitbreken der koorts door buitengewone traagheid, duizeligheid en drukkend gevoel boven de neusbeenderen, geelachtige kleur van het gelaat en gebrek aan eetlust, te kennen. Plotselijk breekt hierop de koorts uit, vergezeld van eene ligte huivering, ingenomenheid van het voorhoofd en neiging tot braken, of hevige galachtige doorloop en brakingen vergezellen de uitbarsting, en zijn met krampachtige toevallen gepaard, bijna bij elke exacerbatie, welker tusschenpoozingen (remissiones) zeer kort zijn, weder aanwezig.

De hitte, welke gedurende den aanval plaats heeft, is brandend en aanhoudend, zonder uitwaseming te veroorzaken, en is bijzonder in den omtrek van de maag en het voorhoofd zeer groot, waarbij de lijder gedurig over dorst klaagt, alhoewel de tong niet droog, maar slechts weinig met slijm bezet en eenigzins gezwollen is. De pis urine, welke gedurende de acerbatie der koorts geloosd wordt, is geelachtig en slijmerig, zonder evenwel wolken of een bezinksel te vertoonen, van eenen eigenaardigen flaauwen reuk.

De

De pols, die aanvankelijk gespannen snel was, wordt in het verloop der ziekte wel voller, doch hoe langer hoe kleiner en onregelmatiger, waarbij des lijders krachten snel afnemen, zoodat hij dikwijls, na den eersten aanval der koorts, zich niet meer op de been kan houden. Deze toevallen vermeerderen bij elke exacerbatie, waarbij delirium, colliquatieve afgang en verval van krachten plaats grijpen, waarop de dood, meestal onder stuiptrekkingen, plotselijk volgt.

In het algemeen vertoont zich in deze ziekte het asthenisch-nerveuse karakter ten duidelijkste, en ofschoon de typus der koorts in den beginne meest remitterend is, toont dezelve zich echter niet zelden als zuiver intermitterend, of gaat onder eene doelmatige behandeling daarin over.

Ofschoon nu de bijzondere toestand der voorwerpen, de epidemische constitutie, de verwijderde oorzaken, en de vereeniging met andere ziekten, den zekersten leiddraad ter behandeling dezer *ziekte* aan de hand doen, en men deze behandeling daarnaar moet wijzigen, hebben echter de navolgende indicatien in het algemeen mij de voortreffelijkste diensten gedaan. Zij bestonden:

1°. In het uit den weg ruimen van den gastrischen of bilieusen toestand door evacuerende middelen, bij aldien derzelver aanwending niet door dreigende toevallen, als krampen, bijzonder in het tijdstip van de acerbatie der koorts, krachteloos-

loosheid en zeer hevige doorloopen wierd verboden. In het eerste tijdperk der ziekte vertoonen deze middelen zich bijzonder gunstig, dewijl daar door de verrigtingen van het zenuwgestel eene andere rigting verkrijgen, en in vele gevallen de typus terstond een intermitterend karakter aanneemt, hetwelk men vervolgens naar de tweede indicatie moet behandelen. Van braakmiddelen zag ik minder nut dan van zacht afvoerende middelen, daar de eerste gemeenlijk hevige diarrhæen veroorzaakten, en bovendien de inlander van hun gebruik afkeerig is. Kleine giften van middelzouten, zoo als *Sulphas Sodae* en *Sulphas Magnesiae*, deden hier de beste werking; hadden er krampen plaats, en werden deze blijkbaar door den gastrischen toestand onderhouden, zoo bezigde ik deze middelen in veel laauw water opgelost, en zelfs met kleine giften opium verbonden, waarop voornamelijk de kramp van het diaphragma dadelijk ophield en de hevige bilieuse doorloopen insgelijks nalieten, nadat er eenige stoelgangen hadden plaats gehad. Vreesde ik van het gebruik der middelzouten eene al te verzwakkende werking, zoo maakte ik gebruik van de jonge bladeren der *Cassia alata* (Daun Kupan, Kimanila), als afkooksel met Tamarinde, een middel hetwelk men den inlander met meerdere gerustheid kan laten toedienen. Had echter de ziekte reeds eenen hoogen graad

be-

bereikt, — waren de levenskrachten te veel gezonken, — zoo nam ik mijne toevlugt tot de

2°. Tweede indicatie, naar mijn oordeel alleen kunnende bestaan in het onderhouden en versterken der krachten.

Alles komt er hierop aan, dat men snel en met nadruk te werk ga, en bij het verval van krachten, hetwelk bij elken nieuwen aanval der koorts vermeerdert, geen ledig aanschouwer blijve, want niet alleen hangt des lijders leven daarvan af, maar niets legt ook meer den grond tot neziekten in dit geval, dan eene slepende behandeling.

Buiten den kinabast, bewees zich hier mijne *Cedrela febrifuga* (Suren, 2 à 3 lood, behoorlijk gestampt [tombokh] en met 2 pond water tot 1 pond verkookt, om het uur *één* kopje toegediend), in verband met de *Alyxia* (Poeloesarie, 1 tot 1½ lood, insgelijks grof gestampt, omstreeks 5 minuten met het afkooksel van den Suren opgekookt en doorgezegen), ten uiterste werkzaam; of toonde zich reeds eene groote krachteloosheid, een zinkende pols, enz., zoo gebruikte ik, in stede der Poeloesarie, de wortels van *Chloranthus inconspicuus* (Kras-toelang), of van onze zoo voortreffelijke Javasche *Valeriana*.

Dikwijls had ik reeds, na de eerste giften, het genoegen, den lijder zeer tot zijn voordeel veranderd te vinden, daar de nerveuse toevallen zeer vermin-

minderd waren, de warmte, vooral der maagstreek, minder was, en de verontrustende congesties naar de ingewanden hadden opgehouden. Nu werd het gebruik der aangetoonde middelen met kracht voortgezet, die ik met voordeel met zeer kleine giften van *tartarus stibiatus* (½–1 grein) verbond, en gewoonlijk was de eerste accerbatie der koorts reeds veel zachter, wel met sterkere aanvallen van koude verbonden, maar niet met die krampen, die vroeger hadden plaats gehad, zoo als ook de daarop volgenden warmte zachter was, en zich meestal in zweet oploste, als wanneer zich eene zuivere apyrexie vertoonde. Ik verbond vervolgens het gebruik des Surens en der Poeloesarie met kleine giften van den wortel van *Ophioxylum Serpentinum* (Poelean, Poele Pantjar), of van de vruchten mijner *Niota Lamarkiana* (Gatep Pait), waardoor nieuwe aanvallen der koorts werden voorgekomen.

Men ziet dus uit deze zwakke schets, dat deze ziekte, naar mijne waarneming, grootendeels naar dezelfde grondregels moet behandeld worden, als boosaardige tusschenpoozende koortsen, en dat het dus hoogst belangrijk is, door gepaste middelen nieuwe aanvallen van koorts voortekomen, waardoor voornamelijk zwakke en oude personen steeds in groot levensgevaar worden gebragt. Deze meening zal te meer grond ontleenen uit de bedenking, dat deze ziekte gewoonlijk in eene tusschenpoozende koorts ontaardt, ja zich dikwijls reeds in den aanvang als zoodanig doet kennen, zonder dat hier-

nog

nog zal behoeven te worden aangemerkt, dat deze ziekte slechts zulke plaatsen bezoekt, waar zekere het ontstaan van tusschenpoozende koorten begunstigende oorzaken aanwezig zijn.

Hier vinden wij dus een sprekend bewijs. dat de natuur ons hier juist niet karig heeft begiftigd met middelen, die bijzonder dienstig zijn tot genezing der aan deze gewesten eigene ziekten, eene waarheid, die helaas! door ons miskend wordt, daar wij slechts aan voortbrengselen van vreemde landen, die meestal meer of min bedorven in onzé handen komen, bij het ziekbed de voorkeur geven boven de zulke, die ten deele als onder onze voeten ontspruiten, — producten van onzen grond, die bovendien gedeeltelijk, als artikelen van handel, naar andere landen konden worden uitgevoerd.

Doch wij keeren tot de verdere beschouwing der eigenschappen van deze familie terug, daar zij, buiten de reeds opgenoemde, nog meerdere andere merkwaardigheden oplevert.

Zoo b. v. zijn de basten onzer Meliën, bij de inlandsche bevolking onder de benaming van *Mindi* of *Kakera Kikera*(*) (Melia Azedrach) en *Imbo* (M. Azedarachta) bekend, niet slechts uitmuntende wormdrijvende middelen, maar komen ook, wegens hunne in eenen hoogen graad tonische eigenschappen, in menig opzigt met den kinabast in werking overeen. Derzelver gebruik is bijzonder aan-

(*) Deze soort heb ik wel niet in de Synoptische beschrijving aangegeven, maar dezelve wordt evenwel nabij Batavia aangetroffen.

aangewezen bij verzwakkende doorloopen, zonder neiging tot ontsteking, bijzonder bij het bort (Cholera Morbus) en ook bij dien geesel, dien men te onregt den naam van Cholera geeft, en die in latere tijden onze bezittingen zoo schrikkelijk heeft geteisterd.

Hier verdient het gebruik van een zwak afkooksel van den wortelbast, als een behoedmiddel tegen deze ziekte, wanneer men zich volstrekt van behoedmiddelen bedienen wil, misschien den voorrang boven alle andere middelen en men kan zich zelfs van ruime giften van dit afkooksel eene uitnemende werking beloven, zoodra de krampachtige toevallen slechts eenigermate uit den weg zijn geruimd.

Ook de vruchten dezer planten toonen wormdrijvende hoedanigheden, en zelfs de bladeren der *Kakera Kikera*, tusschen boeken gelegd, beveiligen dezelve tegen mot en andere schadelijke insecten. Versch gekneusd worden zij uitwendig tegen het hoofdzeer (tinea) met een gewenscht gevolg gebruikt.

Gelijksoortige eigenschappen, als die welke wij van den bast der Meliën hierboven aantoonden, zijn ook bij dien van de wortels van den *Sentul* (Sandoricum Indicum) te bespeuren, met dit onderscheid echter, dat de eerste eenen walgelijken, deze echter eenen aromatieken geur heeft. Men bedient zich van denzelven bij windkolieken, met een weinig *Jai* (Zingiber officinale), of *Sintok* (Laurus Culilawan), of *Massoi* (Laurus Species) fijn gewreven; ook tegen slijmvloeden der vrouwelijke

teel-

teeldeelen wordt hij inwendig gebruikt, en wel in dit geval vereenigd met den wortelbast der Niri, (Carapa obovata) welke insgelijks bittere, en vooral zamentrekkende eigenschappen bezit.

Opmerkelijk is de knoflookachtige reuk van verscheidene soorten van *Dysoxylum*, zoo als onder anderen, in eenen zeer hoogen graad, *D. alliaceum*, *D. mollissimum*, terwijl daarentegen de vruchten van *D. excelsum* den reuk van artisjokken hebben.

Bij de eerstgemelde soorten bezitten niet zoo zeer de vruchten en bijzonder het albumen dien doordringenden reuk, maar bladeren, bast, ja zelfs het witachtige ligte hout hebben daaraan meer of min deel.

De bergbewoners bedienen zich daarom ook van de vruchten dier gewassen, in stede van knoflook of uijen, en schijnen ook veel van de jonge bladeren dezer boomen te houden, welke zij gaarne bij hunne rijst nuttigen.

De basten van eenige soorten van Epicharis verdienden hier insgelijks, wegens derzelver treffende hoedanigheden, door ons te worden aangehaald; doch zij moeten nog nader worden onderzocht, daar ons niets wegens derzelver krachten bekend is geworden.

Hebben wij uit het voorgaande gezien dat deze klasse van gewassen ons allezins gewigtige hulpbronnen biedt voor de geneeskundige practijk, zij is ook even min ontbloot van de zoodanige, welke

dien-

dienstig zijn om zekere behoeften te bevredigen, dan wel een of ander levensgenot te bevorderen. Wat het laatste betreft, zullen wij niet eens gewagen van den welriekenden geur der bloemen, dien zij meest alle in eenen hoogen graad bezitten, maar alleen het oog vestigen op de aangename en verkwikkende eigenschap der vruchten van eenige onzer *Meliaceen*, zoo als van den *Duku* (Lansium Domesticum) en den *Sentul* (Sandoricum Indicum), daar de vruchten van den eersten boom mede onder de verkwikkendste behooren die wij bezitten;—terwijl nog daarenboven naauwelijks eenige andere familie van gewassen den inlander zulk een goed hout voor het huishouden oplevert, als juist deze, daar wij, met uitzondering van weinige niet tot deze beschrijving behoorende boomen, er vruchteloos in onze wouden zoeken, wier omtrek de bereiding van pedatiewielen uit een eenig stuk zoude toelaten, en die tot dat einde tevens de noodige taaiheid en geringe zwaarte zouden bezitten. Juist wegens de taaije gesteldheid en ligtheid van deze houtsoorten, geeft de inlander aan dezelve den voorrang boven andere, waarbij nog komt dat dit hout niet ligt wormstekig wordt; immers weet ik bij ondervinding dat het hout van die *Meliaceën*, welke eenen behoorlijken wasdom hebben bereikt, bijna nimmer door insecten wordt aangetast.

AMPELIDEËN.

Tot dit geslacht behoort ook de wijnstok (Vitis

vini-

vinifera) die in verscheidene deelen van *Java*, en bijzonder in de oostelijke residentien, zoo goed gedijt, dat het van het grootste belang zoude zijn, deszelfs aanbouw en veredeling uit te breiden, ten einde er wijn van te trekken. Ook mijne *Ampelopsis Indica* (Gungur Utu.), wier druiven die van den wijnstok zelven in grootte overtreffen, terwijl zij ook in menigte en zoetheid van sap er niet voor wijken, verdient in dit opzigt onze aandacht. De inlanders zijn op deze vruchten verlekkerd; ook worden dezelve gebruikt, om eenden te voederen, en dit gevogelte meer eijeren te doen leggen.

Voor het overige is mij verder niets van belang bekend aangaande de hoedanigheden der hiertoe behoorende gewassen; alleen raad ik een' ieder, het dikwijls aanlokkend voorkomen der druiven van vele soorten van *Cissus* niet te veel te vertrouwen, daar vele derzelve blijkbaar nadeelig zijn;—zoo brengt b. v. de *Kibarera lalakkie* (Cissus nodosa) bezien voort, ruim zoo groot als eene kars, groenachtig van kleur met eene zachte roodachtige mengeling, en eenen zuurachtig wrangen smaak; doch weldra gevoelt men, na het nuttigen dezer anders schoone druiven, eene onverdragelijke jeukte en onsteking in de mondholte, welke door het drinken van water nog erger wordt, en slechts door slijmige, inwikkelende dranken wordt verzacht. Ook heeft dit sap eene soortgelijke uitwerking op de huid, vooral op gevoelige deelen, zoodat ik door deszelfs onvoorzigtig gebruik eene hevige oogontsteking heb zien ontstaan.